

ВИВЧЕННЯ ІНШОМОВНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ СТУДЕНТАМИ-ПЕРШОКУРСНИКАМИ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

LEARNING OF FOREIGN LANGUAGE VOCABULARY BY THE FIRST-YEAR STUDENTS OF NON-LINGUAL SPECIALITIES

Статтю присвячено розгляду підходів до вивчення військової іношомовної лексики студентами-першокурсниками. Актуальність даної тематики безпосередньо пов'язана з вимогами часу. В умовах сьогодення, військова лексика вживається, без перебільшень, у всіх сферах життя. Окреслено мету статті, яка полягає у дослідженні та аналізі наявних джерел вивчення іношомовної військової лексики. Проаналізовано наукові джерела щодо вивчення і перекладу даної іношомовної лексики. Виявлено недостатню висвітленість цієї проблеми, незважаючи на високий рівень актуальності цього питання. Наведено конкретні приклади навчальних вебсайтів та інтернет-ресурсів для розвитку всіх складових іношомовної компетентності. Зокрема, навчальні вебсайти *LinguaHouse* та *Fluentize* містять розробки, які поєднують слухання, перегляд відео та навіть письмові завдання відповідно до рівня володіння мовою. Окреслено основні переваги наявних ресурсів для збільшення словникового запасу військової тематики у студентів-першокурсників. Їх цінність вбачається в полегшенні представлення нової лексики, можливість прослухати словникову одиницю, наявності граматичного матеріалу та глосарію. Розглянуто варіант використання подкастів як сучасну альтернативу для розвитку навичок слухання. Розроблено позапланове заняття, метою якого, є допомогти студентам опанувати іношомовну лексику, яка пов'язана з військовою тематикою, яке є відповідною точкою для подальшого самостійного опанування військової лексики. Виявлено особливу ефективність використання даної розробки для реалізації поетапного вивчення іношомовної лексики, закріплення вже вивченої та використання її на практиці для кращого засвоєння. Зроблено узагальнюючі висновки щодо ролі викладача у мотивації до подальшого вивчення та застосування іношомовної військової лексики як на заняттях так і повсякденному житті.

Ключові слова: військова іношомовна лексика, студенти-першокурсники, навчальні інтернет ресурси, розробка.

The article is devoted to the examination of approaches to the study of military foreign language vocabulary by the first-year students. The topicality of the topic is directly related to the requirements of the time. In today's conditions, military vocabulary is used, without exaggeration, in all spheres of our life. The purpose of the article, to research and analyze available resources for learning military vocabulary, is outlined. Scientific sources on the way of studying and translating this kind of foreign language vocabulary have been analyzed. Insufficient coverage of this problem was revealed, despite the high level of relevance of this issue. Specific examples of educational websites and Internet resources for the development of all components of foreign language competence are given. In particular, the worksheets of such learning websites as *LinguaHouse* and *Fluentize* combine listening activities, watching videos and even writing tasks according to the level of language proficiency. The main advantages of available resources for increasing the vocabulary of military topics among first-year students are outlined. Their value can be seen in facilitating the presentation of new vocabulary, the opportunity to listen to a vocabulary unit, the availability of grammatical material and a glossary. The option of using podcasts as a modern alternative for developing listening skills is considered. A worksheet for an extracurricular English class has been developed. Its purpose is to help students master foreign language vocabulary related to military topics. The example of the worksheet is a starting point for further independent mastery of military vocabulary. The effectiveness of using this extracurricular worksheet for the implementation of step-by-step learning of foreign language vocabulary, consolidation of already learned vocabulary and its use in practice for better assimilation has been revealed. Summarizing conclusions have been made regarding the role of the teacher in motivating further study and application of foreign military vocabulary both in classes and in everyday life. **Key words:** military foreign language vocabulary, first-year students, educational Internet resources, worksheet.

УДК 372.881.111.1:355
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/57.1.15>

Гриців В.Б.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри іноземних мов
Національного університету
«Львівська політехніка»

Постановка проблеми у загальному вигляді.

24 лютого 2022 року Україна прокинулася у новій реальності. Після повномасштабного вторгнення країною-агресором нам довелося звикати до всього, що пов'язано з життям під час воєнного стану. Зокрема, всі засоби масової інформації, як українські так і міжнародні, були наповнені новинами про Україну. Оточені такою кількістю інформації, в тому числі і іноземною мовою, спонукало нас до більш детального ознайомлення із іношомовною лексикою воєнного стану студентами, майбутній фах яких, не пов'язаний із військовою справою. Тематика будь-якої навчальної та робочої програм першого року навчання у вищому

навчальному закладі не націлена на вивчення термінології війни. Проте сучасні реалії показали, що потрібно вміти адаптуватися і йти в ногу з часом. Безперечно, дуже важливо, щоб студенти вміли комунікувати та могли вивчати інформацію про перебіг війни не тільки з вітчизняних джерел, а й безперервно розширювали свій кругозір та демонстрували набуті знання та вміння на практиці, могли запобігати фейкам, які ширить країна-агресор.

Метою нашої статті є проаналізувати сучасні джерела вивчення термінології воєнного часу та розробити завдання для позапланового заняття з іноземної мови.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Інтерес до цієї проблеми викликаний також і тим фактом, що військові реалії проникають у повсякденне життя й побутують у спілкуванні не лише військових, а й пересічних громадян, пронизуючи мову багатьох сфер соціального життя та відображаючи нагальні проблеми, пов'язані з оборонною справою.

Сучасна військова лексика перебуває в постійному динамічному русі. Особливо це стосується американської військової та військово-технічної термінології, вона безперервно змінюється за рахунок обмеження функціонування низки слів, зміни значень, безперервного поповнення новими термінами, наприклад, у зв'язку з реорганізацією видів збройних сил, виникненням і розробленням нових видів озброєння й бойової техніки, розробкою нових методів ведення війни.

Військова термінологія була предметом вивчення багатьох вчених-науковців. Зокрема, науковець Волік Л.А, який працює із вивченням перекладу військової термінології зазначив, що незвичайним видом військової лексики є військові команди. Військові команди є особливим видом стійких фразеологізмів, вони перетворилися на взаємний код і мають майже знаковий характер. Військові команди не можна вільно перекладати українською мовою, інакше неправильно перекладена військова команда втратить свою чіткість. Військові команди слід запам'ятовувати, у них немає варіантів, оскільки це сталі одиниці, які не можна міняти [4].

Науковці Бхіндер Н.В., Мардаренко О.В., Митькіна Є. М. приділяють велику увагу вивченню методів навчання сучасної військової лексики у ВНЗ, прийомам їх реалізації. Іграк К.Ю. вивчав емоційно забарвлені елементи військової лексики.

Виклад основного матеріалу. Цей предмет – війна, тобто збройний конфлікт, який є соціальною небезпекою як для суспільства загалом, так і для окремих людей зокрема, адже суспільство, яке виявляється втягнутим у війну або веде війну, починає висловлювати свої думки в специфічних для цього середовища мовних формах. При цьому більшість дослідників поділяє думку, що і зміни на лексичному рівні, які відбуваються у фаховій військовій мові під час збройних конфліктів, мають тимчасовий характер і з відновленням мирного життя в суспільстві виходять із загального вжитку. Але ці новоутворення закріплюються мовною традицією у військовій професійній сфері спілкування [6, с. 257-258].

З початком війни проти України з боку російської федерації виникла нагальна потреба у розширенні словникового запасу студентів військовим сленгом та термінологією. Основними засобами збагачення словникового запасу, на нашу думку, постійне читання оригінальних текстів

про військові події на новинних сайтах, а також активне використання вивченої лексики в усному та писемному мовленні.

Звісно, студентам, які були дотичні в більшості випадків до перекладів текстів загальної тематики, в кращому випадку, текстів наповнених бізнес-лексику, надзвичайно важко зрозуміти деякі лексичні поняття на військову тематику своєю рідною мовою, не кажучи вже й про іноземну. Дуже складно знайти еквівалентні відповідники тих чи інших термінів, не володіючи базовими знаннями військової справи. Оволодіння військовою лексикою відбувається не тільки при читанні та аудіюванні відповідних матеріалів, а й при її використанні в усному мовленні. Тому, на нашу думку, сьогоднішні заняття з іноземної мови повинні включати прослуховування 5-хвилинних політичних новин, з обов'язковим введенням глосарію. Це дозволяє активувати словниковий запас, а потім тренувати основні військові поняття і терміни шляхом повторення. Завдання викладача також полягає в тому, щоб стежити за правильною вимовою, яка дозволить студентам точно запам'ятовувати нові слова.

Загальновідомо, що найбільш бурхливе зростання кількості нових термінів і зміна вже наявних відбувається під час активізації суспільного життя, а саме під час воєн, революцій, етнічних і релігійних конфліктів. Також певний вплив на формування й розвиток системи військової термінології чинять не тільки фактори науково-технічного прогресу, а й використання військових термінів поза спеціальним контекстом – політичними діями в промовах і виступах, журналістами в засобах масової інформації та в приватних бесідах неспеціалістів [6, с. 260].

На теренах інтернету все частіше можна відшукати сайти, які відгукнулися на потреби часу і роблять спроби систематизувати військову термінологію. Зокрема, автор Людмила Львівська віднесла термінологію воєнної тематики до наступних категорій: "At war (загальна лексика)", "Military weapon and gear (військова справа та спорядження)", "Describing military actions (опис воєнних дій)", "At the battlefield vocabulary (вокабуляр місця бойових дій)", "Fleeing abroad (рятуючись втечею закордон)", "Diplomatic front (дипломатичний фронт)", "Volunteering front (Волонтерський фронт)", "Information war vocabulary (інформаційний фронт)", "Phrases and quotes expressing support to Ukraine (висловлювання на підтримку України)" [1].

Мовні центри також докладають максимум зусиль, аби у кожному куточку планети розуміли, що відбувається в Україні, Grade Education Centre підготував добірку актуальних слів та виразів англійською мовою, які неодмінно згодяться під час інформаційної війни. Також, вони створюють різноманітні телеграм канали, де можна знайти

короткі відео з невеликим словником до кожного для зручності.

Такі навчальні вебсайти як EsI collectives, Easy Teacher Worksheets, та багато інших пропонуть багато цікавих завдань, пов'язаних із військовою тематикою. Зокрема, LinguaHouse worksheets, пропонують навчальні матеріали, розроблені відповідно до рівня володіння мовою студентів: The Berlin Wall (C1-C2), War and Conflict (B1-B2), Antiwar Protests in Russia and the World (B2-C1), Russia invades Ukraine (B2-C1). Вебсайт Fluentize пропонує розробки, які базуються на перегляді відео і завдань до нього: "Explained: Russia's and Ukraine's turbulent History" (Advanced level), "Why Was NATO Founded" (Intermediate), "The History of the Conflict Between Russia and Ukraine" (Intermediate).

Коли мова йде про використання засобів масової інформації, то в нагоді стають радіо і телебачення. Кожен викладач на свій розсуд може залучити їх на своєму занятті, адже засоби масової інформації є одними із інструментів для розвитку навичок слухання. Проте, великою популярністю в наш час користуються подкасти. Викладач може підібрати різноманітні подкасти про війну в Україні. До прикладу сайт British Council пропонує для прослуховування подкасти на будь-яку тематику, хоча студенти надають перевагу додаткам на телефоні через можливість слухати навіть, коли немає доступу до інтернет мережі. Сайт BBC містить подкасти повсякденного характеру, що наповнені автентичними тематичними, лексичними одиницями, які виділяються суб'єктами мовленнєвого процесу. Після прослуховування радіо або перегляду новин слухачі можуть почати дискусію на основі нової лексики та питань, які вони тільки що чули, з метою вдосконалення розвинути розмовних навичок [3, с. 183-184].

Узагальнюючи різноманітні трактування військової лексики, розуміємо її як сукупність військових термінів, концептуально і функціонально дотичних до галузі військової спеціалізованої справи, загальної для всіх військ і для всіх категорій особового складу. Іншими словами, військова лексика включає слова та словосполучення, що позначають військові поняття, тобто слова, безпосередньо пов'язані з військовими діями, армією тощо, а також науково-технічні терміни, що вживаються з військовими поняттями [2, с. 299].

Поведений аналіз великої кількості джерел інформації як наукового так і навчального характеру, дав нам можливість розробити позапланове початкове заняття для ознайомлення та опанування студентами нової лексики, не пов'язаної з їх майбутньою діяльністю.

Різнманіття інформації про повномасштабну війну проти України подекуди вражає. Але, щоб студенти могли поділитися своїми переживаннями,

спростувати той чи інший фейк, який поширюють в мережах і взагалі вільно дискутувати на будь-яку тему пов'язану із війною, їм потрібно хоча б знати елементарні терміни, які, до теперішніх реалій, більшість із них не вживавала у повсякденному житті. Тому нами було розроблене позапрограмне заняття, яке ми апробували із студентами-першокурсниками.

Пропонуємо розпочати заняття із ознайомлення студентів із загальних запитань на військову тематику, які не будуть вимагати глибоких знань із військової термінології.

I Warm-up session

1. Why does your country have an army?
2. Why there has been war throughout history?
3. How can you prevent war?
4. How does war affect people's morality?
5. Do you think war can be justified?
6. Does war help or harm the economy?

II. Reading part.

Для цієї частини нашої розробки ми скористалися промовою Президента України в Американському Конгресі [5].

1. Match the following phrases and collocations with their definitions:

- | | |
|-----------------------|--|
| 1. front line | a) to stop fighting and admit defeat |
| 2. hands of trenches | b) a flying weapon that has its own engine, can travel a long distance before exploding. |
| 3. surrender | c) a place where opposing armies face each other in war |
| 4. cannons and shells | d) parts of narrow holes dug into the ground |
| 5. missile attack | e) the basic ammunition for tanks |
| 6. commit atrocity | f) act violently and cruelly |

2. Match the following words and phrases with their Ukrainian equivalents:

- | | |
|---------------------------|---------------------------------|
| against their will | a) міжнародний правовий порядок |
| international legal order | b) проти їх волі |
| bicameral and bipartisan | c) двопалатний і двопартійний |

- | | |
|--------------------------|--------------------------|
| military and mercenaries | d) благати про допомогу |
| plead for help | e) військові і найманці. |

3. Insert the words and phrases from the list to form the sentences.

- | | | | |
|----------|------------------|---------|--------------------|
| In blood | in artillery | neither | thugs and convicts |
| | in fierce combat | | |

1. Millions won't have ... heating nor running water.
2. Every inch of that land is soaked ...

3. Trenches in the Donbas change hands several times a day

4. The occupiers have a significant advantage

5. They sent ... to the front lines.

III Listening part

Матеріал для слухання було взято із breakingnewsenglish.com [7], оскільки новини, можна прослухати скориставшись можливістю вибору швидкості. Надзвичайно зручно для викладача, адже це дозволяє підлаштуватися під рівень володіння мовою студентів. Пропонуємо включити коротенький глосарій і декілька запитань для розуміння прослуханого матеріалу.

Glossary:

Travel ban – a law preventing people from travelling somewhere;

in the light of – because of

rebel held region – a region occupied by a group of rebels

threat – a statement that someone will be hurt or harmed.

Answer the following questions:

1. Why did Germany take a decision to close the Nord Stream 2?

2. What did Olaf Scholz warn his nation about?

3. Where does The Nord Stream 2 run?

4. What will the UK do with Russian banks and billionaires?

5. According to the news, does Russia continue to lie?

Дану розробку було апробовано студентами-першокурсниками немовного технічного вузу. Слід зазначити, студенти були вмотивовані, відкриті до вивчення нових термінів та були готові до подальшого застосування іншомовної лексики при обговоренні політичних новин, які проводяться на початку кожного заняття.

Висновки. Зрозумілим залишається той факт, що студенти-першокурсники ще не до кінця

усвідомлюють важливість вивчення і збагачення іншомовної лексики на початковому етапі навчання у ВУЗі. Проте бажання викладача робити заняття з іноземної мови насиченими і водночас різноманітними, тобто вивчати те, що вимагає час і обставини, спонукає студентів до вивчення іноземної мови, розширює мотивацію до навчання. Отож, роль викладача, який створює передумови до засвоєння студентами іномовної лексики даної тематики залишається незмінною. Рухаючись від простого до складнішого, розробляючи вправи, підбираючи відеоматеріал, конструюючи завдання для дискусій, і йдучи в ногу з часом, він є тим орієнтиром для студента, який мотивує і робить навчальний процес цікавим та захоплюючим.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Як говорити про війну в Україні англійською. URL: <https://greenforest.com.ua/journal/read/yak-govoriti-pro-vijnu-v-ukraini-anglijskoju>

2. Поліщук, О. С. (2022). Військова лексика як різновид спеціальної лексики в англійських та українських ЗМІ. *Філологічні Студії*, 299. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/23/part_1/23-1_2022.pdf#page=299

3. Пасічник, С. (2019). Удосконалення іншомовної мовленнєвої підготовки у ВНЗ. *ICS 2019*, 183.

4. Волік Л.А. Переклад англійської військової термінології українською мовою. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/download/123456789/25448/1/Volik.pdf;jsessionid=C590D2DA96A32C2704A02A170FCBC140>

6. Full transcript of Zelenskyi's Speech before the Congress. URL: <https://www.nytimes.com/2022/12/21/us/politics/zelensky-speech-transcript.html>

7. Федоренко, С. В., & Бернадіна, А. В. (2021). Загальна характеристика фахової мови військової сфери (на матеріалі англійської мови). *Нова філологія*, (83), 257-262.

7. Listening activities. URL: <https://breakingnewsenglish.com/2202/220224-ukraine-crisis-l.html>.